

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ การสร้างระบบป้องกันเชิงรับสำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย

ผู้เขียน นายปิติพงษ์ ยอดมงคล

ปริญญา วิทยาศาสตร์ดุสิตบัณฑิต (การจัดการความรู้)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

อาจารย์ ดร. ณพศิษฐ์ จักรพิทักษ์

ประธานกรรมการ

ศศ. ดร. นภัสน์ หาญพรชัย

กรรมการ

อาจารย์ ดร. ชีรพจน์ จันทรสกุลแสง

กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างระบบป้องกันเชิงรับสำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบระบบป้องกันเชิงรับสำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย ระบบป้องกันเชิงรับเป็นระบบการป้องกันตนเองของชุมชนท้องถิ่นเพื่อการป้องกันการใช้ภูมิปัญญาแบบผิด ๆ การทำผิดแบบแผนประเพณี หรือการสูญหายของภูมิปัญญาท้องถิ่น การวิจัยได้ออกแบบกระบวนการวิจัยโดยอยู่ภายใต้หลักการ การวิจัยแบบออกแบบ เป็นการออกแบบกระบวนการวิจัยให้ปฏิบัติได้จริงเพื่อกรณีศึกษาวิจัยของชุมชนแม่เหียะ โดยเฉพาะ ซึ่งเครื่องมือและผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับชุมชนที่มีลักษณะ สถานการณ์และเงื่อนไขทางภูมิปัญญาท้องถิ่นเหมือนหรือคล้ายคลึงกับชุมชนแม่เหียะเท่านั้น กระบวนการวิจัยได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีและแนวคิดด้านการจัดการความรู้ ทูทางปัญญา และการจัดการความเสี่ยง เป็นพื้นฐานในการออกแบบกระบวนการแปดขั้นของการวิจัย กระบวนการทั้งแปดได้นำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาชุมชนตามขั้นตอนของการวิจัย ภาพรวมของการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนถูกวิเคราะห์และนำเสนอโดยใช้ทฤษฎีการคิดเชิงระบบเพื่อสามารถเข้าใจสถานการณ์ที่ซับซ้อนของระบบต่างๆ ของชุมชนได้ ผลที่ได้จากกระบวนการวิจัยได้ถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องกับแนวคิดยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของประเทศไทย กรอบการทำงานด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ขององค์การ การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก

ผลการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้องได้รับการจัดการ โดยคณะบุคคลที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญในชุมชน ผู้มีส่วนได้เสียในชุมชนได้กำหนดหัวข้อศาสตร์ สิปปัจฉัยแห่งความสำเร็จ และสามสิปปตัวชีวิต ในการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งยังได้กำหนดแผนเฝ้าระวังความเสี่ยง และแผนการจัดการความเสี่ยง ที่อาจจะเกิดกับการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอกระบวนการแปดขั้นในการบริหารจัดการภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถปฏิบัติได้จริงในการบริหารทรัพย์สินมรดกทางปัญญาของชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนแม่เหียะได้ให้ความสำคัญกับทุนทางโครงสร้างมากที่สุดตามมาด้วยทุนด้านความสัมพันธ์ และทุนด้านมนุษย์ ในการบริหารจัดการทุนทางปัญญาภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ปรากฏทุนทางปัญญาด้านลูกค้ำในการบริหารจัดการทุนทางปัญญาของชุมชนด้วยเหตุผลของผู้มีส่วนได้เสียชุมชนแม่เหียะต้องการพิทักษ์รักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นมากกว่าจะนำมาเป็นสินค้าทางวัฒนธรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แสดงให้เห็นว่า การบริหารจัดการทุนทางปัญญาภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสอดคล้องกับกรอบการทำงานของยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศไทย องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ และองค์กรทรัพย์สินทางปัญญาโลก การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอระบบป้องกันเชิงรับเพื่อปกป้องภูมิปัญญาท้องถิ่น ประกอบด้วยหก ระบบและแปดขั้นตอน ระบบทั้งหมดได้แก่ 1) ระบบการสร้างบัญชีทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน 2) ระบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาของชุมชน 3) ระบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการภูมิปัญญาของชุมชน 4) ระบบการสนับสนุนภูมิปัญญาของชุมชน 5) ระบบการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ภูมิปัญญาของชุมชน 6) ระบบการเฝ้าระวังและจัดการความเสี่ยงของการบริหารจัดการภูมิปัญญาของชุมชน และแปดขั้นตอนของระบบป้องกันเชิงรับประกอบด้วย 1) ขั้นตอนการบ่งชี้ผู้มีส่วนได้เสีย 2) ขั้นตอนการสร้างยุทธศาสตร์ 3) ขั้นตอนการสร้างปัจจัยแห่งความสำเร็จ 4) ขั้นตอนการเลือกตัวชีวิต 5) ขั้นตอนการวิเคราะห์ความเสี่ยง 6) ขั้นตอนการจัดเรียงความเสี่ยงและบ่งชี้ตัวชีวิตหลัก 7) ขั้นตอนการสร้างแผนเฝ้าระวัง 8) ขั้นตอนการสร้างแผนการจัดการความเสี่ยง

ระบบป้องกันเชิงรับเพื่อปกป้องภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในชุมชน ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษา สนับสนุน และการป้องกันภูมิปัญญาชาวบ้านให้คงอยู่อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

Thesis Title	The Creation of a Defensive Protection System for Thai Local Traditional Knowledge	
Author	Mr. Pitipong Yodmongkon	
Degree	Doctor of Philosophy (Knowledge Management)	
Thesis Advisory Committee	Lect. Dr. Nopasit Chakpitak	Chairperson
	Asst. Prof. Dr. Napat Hanpornchai	Member
	Lect. Dr. Tirapot Chandarasupasang	Member

Abstract

This study “the Creation of a Defensive Protection System for Thai Local Traditional Knowledge” aims to propose a defensive protection model for Thai local traditional knowledge. The model is able to provide local communities self management and protection from the misuse and the misleading or loss of the community’s traditional knowledge.

The research follows a design-based approach which driven by the desire to increase the practical relevance of research. The design-based approach was conducted for solving some specific problems on a case of the Mea-hiya community which can be generalized to classes of similar problems in similar contexts in endanger of local traditional knowledge. Knowledge Management, intellectual capital and risk management are theoretical backgrounds which adapted and composed into an eight steps process method. This process has been investigated in the Mea-hiya community systematically. Systems Thinking approach is applied to manage the Mea-hiya traditional knowledge in a holistic manner to understand its complex situations and interrelationships. The NSDS, UNESCO and WIPO frameworks are complied in order to be used as a guideline to develop a defensive protection system for managing and protecting local traditional knowledge.

The study reveals that the local traditional knowledge should be managed, supervised and cared for by specifically-assigned community bodies with specific knowledge and expertise. The community’s stakeholders have proposed five strategies, ten KSFs, thirty indicators, a risk monitor index and a plan for risk management which were significant elements to conserve, promote and protect invaluable intangible cultural heritage. Thus, the eight process model is systematic and pragmatic.

The research found that the Mea-hiya traditional knowledge capital consists of structural capital, relational capital and human capital. Customer capital has been excluded due to the unique characteristics. The Mea-hiyas prefer to conserve their traditional knowledge rather than to commercialize it as a product. The direction of

Mea-hiya community is ten to focus majorly on structural capital. The relational capital and human capital are nearly equal in focus.

The research demonstrated that the Mea-hiya community traditional knowledge management follows NSDS, UNESCO and WIPO frameworks effectively. The system thinking of managing traditional knowledge consists of six systems including TK inventories creating system, transmitting systems, participating system, supporting system, disseminating system, and monitoring system.

The outcome of this research is a defensive protection system for traditional knowledge of a local community. This knowledge is not only be an academic value, but also appropriate and relevant enough to improve the community's effectiveness in conservation of traditional knowledge. It means the process complies with academic rigor and practical relevance.

Therefore, the research delivers a defensive protection system which consists of the eight steps process and the six sub-systems

The research develops the eight steps process which is actionable and quantifiable to manage and protect a local community traditional knowledge. The process consists of step 1) Stakeholder analysis, step 2) Strategies formulation, step 3) Key success factors verification, step 4) Indicators selection, step 5) Risk analysis) step 6) Risk prioritization and indicator consolidation, step 7) Surveillance function and step 8) Contingency planning.

The defensive protection system for local traditional knowledge which consists of six sub-systems including 1) the TK inventory creation system, 2) the transmission system, 3) the supporting system, 4) the participation system, 5) the public relation system and 6) the surveillance function system.

The defensive system eventually requires strong participation from all relevant sectors to exchange knowledge and experiences which is a significant element to conserve, promote and protect invaluable intangible cultural heritage. The system also complies with the objectives of the Thailand National Sustainable Development, UNESCO and WIPO, thus making this system standard, practical and sustainable.